

ניצוצי חיזוק ואמונה  
מאוצר שיחותיו ומכתביו של הגאון הצדיק  
רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א

# המנהגים החדשים



## פניני הפרשה

פתגמין קדישין ומרגניתין טבין  
שנשמעו מפ"ק הגה"צ מורינו שליט"א  
בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

### צפרא דשבתא פרשת עקב תשי"ג לפ"ק

אצל הקידושא רבא סיום מורינו שליט"א ואמר: הנה זאת צריכין לדעת כי "שועת ה' כהרף עין", למעלה מכל חשבון, אף אם דורינו נראה כל כך רחוקים מראויים לקבל פני משיח צדקינו, ומצינו בעת גלות מצרים מבואר בארז"ל (ליקוטי תורה פרשת שמות) אשר גם משה רבינו לא ידע החשבון אשר הגיע עת הגאולה, ולפי חשבוננו היתה הגאולה צריכה להמשך לעוד חמשים שנה, וכמו שמפרש הפסוק (שמות ג, ד) "וירא ה' כי סר לראות וגו'", היינו שהקב"ה ראה שמשה רבינו חושב שזמן הגלות יהיה כמספר 'סר' כנגד עשרה פעמים שם הוי' - והיינו מאתיים ושישים שנים, אבל באמת החשבון היתה כפי עשרה פעמים שם אהי', וכמנין 'רדו' - מאתיים ועשר שנים, וע"כ הגיע עת דודים לגאול ישראל מגלותם עיי"ש.

עכ"פ בימינו אשר כבר עבר קציר וכלה קיץ ועדיין לא נשענו, צריכין להאמין ולצפות להיום אשר (מלאכי ג, א) "ופתאם יבוא אל היכלו, האדון אשר אתם מבקשים, ומלאך הברית אשר אתם חפצים, הנה בא אמר ה' צבאות". ואז נזכה ש"יתקן עולם במלכות שדי. וכל בני בשר יקראו בשמך, להפנות אליך כל רשעי ארץ. ויגירו וידעו כל יושבי תבל. כי לך תכרע כל ברך. תשבע כל לשון. לפניך ה' אלקינו יכרעו ויפלו. ולכבוד שמך יקר יתנו. ויקבלו כלם את על מלכותך". ותחזנה עינינו בשובר לציון ברחמים, בב"א.

### צפרא דשבתא פרשת שמות תשי"ד לפ"ק

בהפסוק הנאמר בפרשתינו שאמר הקב"ה למשה רבינו, "ויאמר אליה ה' מזה בידך, ויאמר משה". אפשר לפרש כי הקב"ה שאל את משה רבינו שהיה כמבואר בחז"ל (נדרים לח ע"א) 'גבור חכם ועשיר', איזה דבר הוא שלך היינו קנוי לך, החכמה הגבורה או העושר? ועל זה ענה משה רבינו 'המטה', אשר כמבואר בספרי קודש זה מרמז על ענין הבחירה, והיינו שאצלו אין לו רק הכח של הבחירה, להטות לצד הקדושה או ח"ו להיפוך, משא"כ שאר מעלותיו כחכמה גבורה ועושר אינם ברשותם כלל, כי האדם אין לו שום אחוזה בהצלחותיו והכל הם רק רחמי השי"ת עליו, ואם האדם אינו זוכר כי כל מה שיש לו הוא מהקב"ה, אז כל הצלחותיו הם אנגעשטעלט [בסכנה], כי הלא אפילו החכם שבחכמים יכול לאבד כל חכמתו ברגע אחד ויכול לעשות טעות מרה כזה שיסבול מזה כל ימי חייו ה"י.

ומובא בספר מעשה טוביה (ספר מעניני רפואה וטבע) שההבדל במוח של חכם ואינו חכם הוא ממש הבדל קטן מאד, וזה ממש פחד להתבונן כי הנ"מ בין חכם לטיפש הוא בהבדל דק כזה, וכן גבור הלא האדם יכול לילך לישן בריא אולם וחזק בכוחותיו, ומחר לא יכול לזוז אבר, עד שברכת זוקף כפופים יברך עבור שאר העולם (כנפסק הלכה כי גם סומא וכסוף מברכין כל הברכות על מנהג העולם, והבן), ועשיר גם כן הלא בין רגע לרגע יכול האדם לאבד כל הונו ועוד להעשות בעל חוב גדול ה"י, וע"כ במה יכול האדם להתגאות, וזה מבואר בלשון הפסוק בירמיהו (ט, כב-כג) "כה אמר ה', אל יתהלל חכם בחכמתו, ואל יתהלל הגבור בגבורתו, אל יתהלל עשיר בעשירו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידע אותי וגו'". שא"א להתפאר בשום דבר, רק בזה שיוודעים שהכל מהקב"ה. וכמובא על (ביצה טו ע"ב) 'הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר' שנאמר (תהלים צג ד) "אדיר במרום ה'", מובא פי' שהרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר היינו "אדיר במרום ה'" - שידעו שהכל הוא מהקב"ה, ובלעדו אין לו כלום.

### שב"ק פרשת שמות שנת תשי"ו לפ"ק

מורנו שליט"א פתח ואמר: בפרשתנו אנו רואים פלא גדול, שפרעה גזר על הזכרים כי ירא היה ממושיען של ישראל, ופלא עשה הקב"ה שזה המושיען של ישראל נתגדל בתוך ביתו ממש, והוא הפלא ופלא.

ומובא, שכשפרעה נצטרע היה רוצה להרוג את משה כדי לרחוץ בדמו, ואמר לו בתו בת-ה, שאם יעשה כה למשה 'וועט זי זיין אים גליקלאך'... וכנראה שפרעה היה ירא ממנה...

'ס'טוהט זאך גרויסע זאכן' [נתרכשו דברים גדולים], יה"ר שנזכה לראותם.

בפרשתנו אנו רואים דבר נורא, שמשה רבינו לא רצה להוציא את בני ישראל מתוקף שעבוד מצרים, מחמת שאהרן אחיו היה גדול ממנו, וחשש שמא יהיה לו חלישות הדעת מזה, ולא נתרצה לזה עד שאמר לו הקב"ה "ויראך ושמח בלבבו" (שמות ד יד).

נלמד מזה כמה צריכים להיזהר שלא לפגוע בשני!

## עשה את המר מתוק!

### השיכור אינו מתפלל...

רבי אליהו חיים רוזין זצ"ל היה מספר על שיכור אחד שהיה גביר ומשופע בממון רב, הלה היה פוקד בתמידות בית המרזח (שעני"ק) של יהודי, ברשותו היו חביות מלאות וגדושות של יין שרף ויין לרווחת הבאים בשעריו.

פעם נצרך בעל המרזח הון רב להוצאות נישואי אחד מצאצאיו, והנה נכנס השיכור הנ"ל - וביציאתו נפל ממנו מבלי משים ארנק ובתוכו סכום מכובד כפי מה שהיה נצרך בעל הבית.

ואם כי מצד אחד התמלא בעל הבית בשמחה על כי עתה יש בידו להוצאות הנישואין, אמנם מצד שני חשש: "מה יהיה כאשר השיכור ייזכר בזה ויחזור על עקביו לחפש אחר ממונו?" אמנם נוות ביתו הרגיעה את רוחו באמרה: "הנה כאשר יהודי עומד להתפלל שמונה עשרה אז הוא נזכר בכל מכל כל, אך השיכור הלה הרי אינו עומד כלל להתפלל, כל חייו הינם חטיבה אחת בלא מעצור כלל, לכן תנוח דעתך שלא ייזכר לעולם..."

אכן כך הם פני הדברים! אם אין באדם נעצר יכולים לעבור ולחלוף ימי שני חייו בלי לשים לב כלל "על מאי אינא להאי עלמא שפילה".

### נקודה של התבודדות - לעצור

ואכן על זה הורונו רביה"ק להתבודד בכל יום, "דער אפקלאנג פון התבודדות איז: מען דארף זיך אפשטעלן! הנקודה של התבודדות הוא: לעצור! לעצור את שטף החיים! לחזור לאמת! לחזור לישוב הדעת!

כי לחיות חיים אמיתיים אי אפשר כי אם ע"י ישוב הדעת! ובלעדו איננו בן אדם! הוא אינו יודע מעצמו!

ובכן על האדם ליישב דעתו מידי יום ביומו, ואפילו אם עובר על האדם יום מלא טרדות - בבחינת "יעלו שמים ירדו תהומות" העוברים עליו - והנה השמש עומדת לשקוע והוא עומד נבוך: "מה עשיתי ומה פעלתי היום הזה?", עם כל זה תמיד יש אפשרות בידו ליישב את דעתו.

וכפי דמיתאמרא על מאמר חז"ל (ברכות כח ע"ב) "כשאתה מתפלל דע לפני מי אתה עומד", "כשאתה מתפלל" הרי אתה ממילא עומד ומתפלל בכל אופן, א"כ "דע לפני מי אתה מתפלל" הקדש עוד כמה דקות - חמש או עשר דקות - לכוון ולדעת לפני מי אתה עומד.

### מהו יושב הדעת?

רביה"ק אומר ב'שיחות הר"ן' (שיחה ס"ו): "כשאדם מתפלל בכוונה דהיינו שמקשר המחשבה אל הדיבור!" התקשרות המחשבה לדיבור - זהו תפילה! ואז כשמכוונים למה שמוציאים מהפה שמים על לב שמדברים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה!

משיחים לפניו את הלב; משבחים ומודים לו; מבקשים ומתחננים לפניו; האט מען אמונה! האט מען בטחון!

והרי צריכים להגיע בכל עת ורגע להשי"ת ולהיאחז בו, וכאשר מבקשים ומתפללים על רוחניות או על גשמיות, וכמו כן כאשר משבחים ומודים לו על הטובות שעושה עמנו בכל עת - אזי אנו מתאחדים עם השי"ת! ואין לך יישוב הדעת גדול מזה! כאשר האדם מתייחד עם בוראו זהו היישוב הדעת הגדול שאפשר להיות!

### מקומו של אדם

וכפי מאמרו של רביה"ק ב'ספר המידות' (חלק ב' אות ט"ו): "על ידי אמונה נתיישב הדעת!", פשטות הכוונה הוא כי מקומו של איש הישראלי הוא להיות תמיד עם השי"ת, באשר הוא חלק אלקי ממעל, וא"כ כאשר יש לו אמונה הרי הוא 'מיושב' במקומו כראוי! האסטו אמונה - ביסטו אויף דיין פלאך! וכאשר האדם נמצא במקומו ממילא יש לו יישוב הדעת!

ובכלל - כאשר האמונה מאירה אצל האדם הוא מיושב בדעתו והיא נותנת מרוגע לנפשו! כי יודע ומרגיש שהבורא ב"ה הוא בורא ומנהיג, עשה עושה ויעשה לכל המעשים, אין עוד מלבדו! ובכל מה שעובר מבקשים מהשי"ת

ומודים לו תמיד, ואם עובר איזה דבר מר חס ושלום פונים תיכף להשיי"ת:  
**"רבוש"ע - עשה את המר מתוק! עשה את המר מתוק!"**  
כאשר מצינו במדרש (שמו"ר מג, ג) שכשבאו למרה ואמר משה להקב"ה שהמים מרים, אמר לו הקב"ה שיתפלל בעוד שהוא נביא, ושאל משה רבינו איך יתפלל, השיב לו השי"ת: "אני מלמדך היאך תהא אומר, **אמר כן עשה את המר מתוק!**"

ולכאורה הוא תמוה, הלא משה רבינו ידע היטב איך לחלות פני א-ל בתפילה ותחנונים, כאשר מצינו בעת במכות במצרים - "ויצעק - ויתפלל" - וכאן הוא שואל איך להתפלל?

ועלה בדעתי לפרש שמונח כאן יסוד נפלא; אכן משה רבינו חכך בדעתו האין להתפלל, אם להתפלל שישמין להם הקב"ה מים מתוקים, או להתפלל שהמים המרים ימתקו, ועל זה הורה לו הקב"ה להתפלל **"עשה את המר מתוק!"**, הלא אני הבורא עולם! **וכי אני צריך להזמין מים מתוקים? אני כל יכול וביכולתי להפך את המר למתוק!**

דהיינו שהשיי"ת הורה ולימד כאן יסוד, **ע"י תפילה יש ביכולתך להמשיך ישועה נפלאה כזו - שהמר נהפך למתוק! מהצרה עצמה נעשית הישועה!**

### ■ 'משכני אחריך נרוצה'

אכן - הצרה עצמה נהפכת לישועה, וכל הצרה לא היתה אלא כי רצונו ית' שנצעק ונתפלל אליו! **השיי"ת פונה אלינו דרך הצרה שנתפלל ונפנה אליו!**

וכפי מאמר חז"ל במדרש (שמו"ר כא, ה): **"ויצעקו בני ישראל אל ה', ולמה עשה הקדוש ברוך הוא להם כן, אלא שְהָיָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְאַוֶּה לְתַפְלָתוֹ, אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי לְמָה הִדְבֵּר דוֹמָה לְמַלְךְ שְׁהָיָה בֶּאֱדָרְךָ וְהִיָּתָה בַת מְלָכִים צוֹעֶקֶת לּוֹ בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ הַצִּילֵנִי מִיַּד הַלְסָטִים, שְׁמַע הַמֶּלֶךְ וְהַצִּילֵה, לְאַחַר יָמִים בְּקֶשֶׁת לְשָׂא אוֹתָהּ לְאַשָׁה, הִיָּה מִתְאַוֶּה שֶׁתִּדְבֵּר עִמּוֹ וְלֹא הִיָּתָה רוֹצֵה, מָה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ גֵּרָה בְּהַלְסָטִים כִּדִּי שֶׁתִּצְעַק וְיִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ, כִּינּוּן שֶׁבָּאוּ עֲלֵיהֶם הַלְסָטִים הַתְּחִילָה צוֹעֶקֶת לְמַלְכָּהּ, אֲמַר לָהּ הַמֶּלֶךְ לְכֹה הִיָּתִי מִתְאַוֶּה! לְשִׁמְעַ קוֹלָהּ!"**, וכי רציתי שהגזלן יבוא אליך? רציתי לשמוע קולך!

כמו כן הוא אצל השיי"ת, הצרה איננה התכלית! התכלית היא שנפנה אליו!  
**הוא פונה אלינו עם הצרה כי הוא מתאוה לשמוע קולנו!**

ויעזור השיי"ת שיקרא אותנו לפנות אליו ע"י טובות וברכות, וכדאיתא בספ"ה ק"ק (ראה תפארת שלמה פ' ויחי ד"ה האספו) עה"פ (שיר השירים א, ד) **'משכני אחריך נרוצה'**, דבהמה נקנית במשיכה ב'אופנים, ע"י הכישה במקל' והיא הולכת מחמתו, וע"י 'קורא לה והיא באה', וההבדל ביניהם הוא שבקנין של הכישה במקל' הקונה עומד מאחורי הבהמה, ואילו כאשר 'קורא לה והיא באה' הוא עומד לפנייה והיא אחריו. על זה מבקשת כנסת ישראל לפני הקב"ה 'משכני אחריך' נרוצה' שהקנין משיכה שלנו אליו יתברך יהיה ע"י 'קורא לה והיא באה' שאז אנו אחריו ולא לפניו, ולא ע"י 'הכישה במקל'.

**יעזור השיי"ת שאכן יקרא אלינו באופן טוב של 'קורא לה', ואף אנחנו נפנה אליו 'והיא באה' מתוך רב טוב וחסד!**

### פניני המכתבים

מכתבי הגה"צ מורינו שליט"א לאור הזמן והפרשה

יום א' י"ח תמוז תשכ"ח ירושלים עיר הקודש ת"ו בב"א

וכן צריכים ליזהר ולשים לב כמה דאפשר על קדושת האכילה, לא על מיעוט אכילה, שזה יכול לגרום נזק להגוף, אלא לא למלאות את הכרס, שזה מזיק מאוד להגוף והנשמה, כי אם לאכול לשובע נפשו ומעט פחות מזה, כמ"ש הרמב"ם, וזה מועיל מאד לבריאות הגוף.

כמו כן להשתדל שכל מה שאוכל לשובע נפשו שילעוס כל מה שמכניס לפיו בל"ב שינים, עד שיהיה כמו דייסא, ואח"כ לבלוע, כי אם אין נוהגים כך אלא בולעים את המאכל טרם הלעיסה, אזי הכרס צריך לטחון את המאכל ולעשות את עבודת השינים, ואזי מעלה הכרס אדים ועשנים ועולים אל המוח, וזה גורם שיבוש הדעת וטמטום הלב.

וכן ישתדל שבכל מאכל יראה לנקום איזה נקמה בתאוותו, היינו לאכול בסבלנות ובמתינות בדרך ארץ, וישהה במאכלו עוד רבע שעה או עשרה רגעים. ועיקר הנקמה תהיה בדברים החמוצים והחריפים וכדו' שנפש האדם מתאוה להם, או בדברים המתוקים והנעימים לחיך, כל אחד כפי סוג תאוותו המיוחדת, למעט דוקא מהם, לשובור את התאוה, ועי"ז זוכים שהפה נעשה בחי' 'אדם' - בחי' **"ויאמר אליו ה' מה זה בידך ויאמר מטה"** (שמות ד"א), ולא בחי' בהמה כמובא בס"י ע"ז לק"מ ח"ב ונעשה המתקת הדינים וניצולים מצער הרבה.

כי ממעשה הבעל-דבר, שאחר שאדם נמנע מתאוה או משברה, דרכו לעשות בעצבות על שלא מילא תאוותו כראוי, בשעה שצריך להיות בהפך ממש, כי כמו בקרב, במלחמה, כשזוכין לעשות נקמה בהאויב האכזרי, אזי יש להנוקם נחת רוח מאד, כן צריכים שיהיה בעבודת השיי"ת; כל מעט נקמה שזוכין לנקום בתאוות הגוף, צריכים ממש לחיות מזה, וע"י שנתרגלן בזה, זוכין לתת עוד הכאה ועוד הכאה להתאוות שהם שורש הסטרא אחרא.

1. ספר אוסף מכתבים ח"ב מתוך מכתב ע"ח.

### ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי הגה"צ מורינו שליט"א

**אם אמרו 'יש קונה עולמו בשעה' (ע"ז י"ע"ב) - כהיום בריבוי הנסיונות יש קונה עולמו בהרף עין!**

כמו כן אם עבר אכילה בלא שבירת התאוות, גם כן לא להתפעל מזה, אלא להשתדל להכניע את הרע שבמאכל ע"י ברכת המזון כראוי, כמובא שע"י ברכת המאכל מכניעים את הרע שבמאכל. ואם גם לזה לא זכו, ועבר אפי' אלף פעמים באופן זה, לא להתפעל, ולהתחיל מחדש - אפי' תיכף אחר שנשקע בתאוות אכילה וחטיפת ברכת המזון בלי שום כונה, לשוב מיד לדרך הנכונה.

הכלל שיוצא, שצריך לשמוח מה שיותר מהנקודות טובות שזוכים, ולא להתפעל משום דבר ומשום מכה שקבל מהס"א ח"ו - אז דייקא יבואו לו עיתים טובות בהארת המוחין, שישוּב על כל החטאים ועל כל הפשעים והתאוות אשר עדו עליו.

והעיקר שעל אף הכל לא לשקוע חלילה בעצבות. וזה שמביאים כל הספרים מהפסוק **"וְחִסְאֵי נִגְדֵי תַמִּיד"** (תהלים נא, ה'), שהחטא צריך להיות תמיד לנגד עיניו לשוב ממנו וכדי שלא יוסיף לחטוא - זה דוקא כשבאה המחשבה והחרטה על החטא יחד עם תשובה כבן המתחטא לפני אביו, אבל אם נתלווה לזה שמן של עצבות - מזה לא תצא שום תשובה ושם תועלת כי אם עצבות ועוד עבירות, כי עבירה תגורר עבירה ח"ו, כמו שכתוב בשערי קדושה של רבי חיים ויטאל; אין לך דבר שמונע מעבודת ה' כמו עצבות. לכן צריכים לסלק את הדעת והמח כשזה מבטל או מבלבל או מכניס מרה שחורה ר"ל, ודייקא אז, ע"י סילוק הדעת המעורב עם עצבות, דייקא אז זוכין לעשות את רצון הבורא יתברך שמו.

ומוהרנ"ת מבאר שסילוק המוח של עצבות ויאוש, שייך לכולם, מהרשע שברשעים עד גדול הצדיקים, שאם רשע רוצה לעשות איזה מצוה, אזי מתגברים עליו מחשבות לייאשו עד שמונעים אותו לגמרי מצוה זו הבאה לידו. וכן יש גדולי צדיקים שהם מלאים השגות ודביקות בהבורא, גם עליהם מופיע הבע"ד בטענה: הלא אתה טלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים למה אתה חייב בציצית ובמזוזה... גם הם צריכים לסלק את דעת זו ומוחו זו, ולבטל את עצמם לדעת משה רבינו, שבעשיית המצוה הם מגיעים עד אין סוף. כי הלא המצוות הקדושות הם חכמתו יתברך. ודייקא על ידי זה יזכו להשגות גבוהות ולדביקות הבורא עד אין סוף ותכלית.

יעקב מאיר שכטער

### עניני אמירת תהלים

האוצרות הגנוזים בתהלים - אמונה, תפילות, הילולים, ורצונות...

### ■ טכסיסי מלחמה

ספר התהלים הנו רכוש נפלא, רכוש הכולל בתוכו דיבורי אמונה, דיבורי תפילה, וידי דברים, בטחון, אוצר של הילולים, רצונות, זמירות שירות ותשבחות, דבקות, כסופין והשתוקקות ועוד כהנה רכות, ביטויים לכל עת ולכל מצב.

בכל מצב שהוא, במיצר רוחני או גשמי ואף בעידן חדוותא, תמיד תמצא את המילים שתוכל להביע על ידם את גשמי לבך יותר מכל הדיבורים שבעולם, ביטויים שנאמרו ברוח הקודש ומכוונים בדיוק נמרץ למצב בו הנך שרוי.

מחפשים אנו תיקונים מן המרחק ואין אנו שמים לב אל התהלימ'ל הנמצא עמנו. לרוב המצאותיו והדפסתו הרבה של ספר התהלים שוכחים אנו את ערכו העצום וכמו שכתוב בהקדמה לספר 'מסילת ישרים' בזה"ל: 'כי לא תמצא רובו